

Mekâna ait bazı özellikler yerleşme yeri seçiminde etkili olmuştur. Bu özelliklerden başlıcaları

- iklim koşullarının elverişli olması,
- su kaynaklarının yeterli olması,
- av hayvanlarının varlığı,
- barınak ve alet yapımı için kullanılacak malzemelerin bulunmasıdır.

Bunlardan iklim koşullarının elverişli ve su kaynaklarının yeterli olması durumu yeryüzündeki ilk yerleşme alanlarının seçiminde öne çıkan unsurlardandır (Harita 4.1).

Harita 4.1: Anadolu, Mezopotamya ve Mısır'daki ilk yerleşim alanları

Bakır, tunç (bakır ve kalay karışımı) ve demir madenlerinin insanlar tarafından işlenmeye başlanmasıyla birlikte yerleşme yeri seçiminde alternatif mekânlar ortaya çıkmıştır. Bu tür faaliyetlerin yürütüldüğü yerleşmeler için madenin çıkarıldığı ve madeni eritmede kullanılan odunun bol olduğu ağaçlık mekânlar yerleşme olarak tercih edilmiştir.

Madenden üretilen araç gereçler, insanın yürüttüğü ekonomik faaliyetlerin çeşitlenmesini ve elde ettiği ürünün artmasını beraberinde getirmiştir. Demirten saban yapılması, tarım alanlarının genişlemesi ve tarımsal üretimin artmasını sağlamıştır. Bu durum, insanların ürettiği ihtiyaç fazlası ürünleri takas yaparak ticari faaliyete başlamasına neden olmuştur. Zamanla artan nüfus ve yaygınlaşan ticari faaliyetler, ticaret yolları üzerinde ve limanların çevresinde mekânsal organizasyonları değiştirerek şehir yerleşmelerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Devletlerin kurulmasıyla birlikte bazı şehirler yönetim merkezi hâline gelmiştir. Bu tür şehir yerleşmelerinin nüfus miktarı zaman içinde artmış ve yerleşme mekânsal olarak genişlemiştir.

Sanayi Devrimi ile birlikte pek çok yerleşmede kurulan sanayi tesisleri, yerleşmelerin gerek nüfus miktarı gerekse alansal açıdan büyümesini hızlandırmıştır. Sanayileşme süreci, yerleşme yeri seçiminde doğal koşulların yanında beşerî ve ekonomik faaliyetlerin de belirleyici bir unsur hâline gelmesini sağlamıştır. Hızla gelişen şehir yerleşmelerinde, iş imkânlarının artması zamanla insanların kırsal kesimden şehir yerleşmelerine doğru göç etmesine neden olmuştur. Böylelikle zaman içinde bazı şehir yerleşmelerinde nüfus miktarı hızla artmış ve yerleşmenin kapladığı alan büyümüştür. Bu durum metropol olarak ifade edilen şehir yerleşmelerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur (Görsel 4.1).

Görsel 4.1: Metropol şehir (İstanbul)